

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ἐνδέκατος Συνδρομὴ ἑτήσια : Ἐν Ἀθήναις, φρ. 10, ἐν ταῖς ἑκαρχαίς φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20. — Αἱ συνδρομαὶ ἔρχονται ἀπὸ 1 ἰανουαρίου ἑκάστου ἔτους καὶ εἶναι ἑτήσιαι. — Γραφεῖον τῆς Διευθύνσεως: Ὁδὸς Σταδίου, 6

3 Μαΐου 1881

Ο ΙΑΤΡΟΣ ΑΝΤΩΝΙΟΣ

[Μυθιστορία Ι. Ρουφφίνης. — Μετάφρ. Ἀγγέλου Βλάχου].

Συνέχεια· 181 σελ. 267.

Αἱ ἐπισκέψεις ἐγίνοντο νῦν συχνότατα, τρεῖς πολυλάκις ἢ καὶ τετράκις τῆς ἡμέρας. Ἀληθῶς δ' εἰπεῖν, δσάκις ὁ ἱατρὸς ἦτο ἐλεύθερος ἄλλης ἐργασίας, ἦτο παρὰ τὴν κλίνην τῆς ὥρας τοῦ ἀσθενοῦς. Σπανίως ἤρχετο μὲ κενὰς τὰς χεῖρας, κ' ἔφερε πάντοτε πρᾶγμά τι ὅπερ ἡδύνατο, ὡς ὑπέθετε, νὰ ἐνδιαφέρῃ ἢ νὰ τέρψῃ τὴν Λουκίαν. Κατ' ἀρχὰς μὲν ἔφερεν εἰς αὐτὴν λεύκωμα περιέχον ἀπόψεις καὶ ἐνδυμασίας σικελικὰς, μικράν τινα συλλογὴν ἀρχαίων νομισμάτων, δείγματα λάβας, καὶ ὅσα εἶχε παρ' αὐτῷ περίεργα πράγματα. Εἶτα δὲ τῇ ἔφερεν ἓν ἄνθος, φυτόν τι σπάνιον· περίεργόν τι ἔντομον, σκαρabaῖον μελανοθώρακα, ἢ πρᾶσινην ἀκρίαν μὲ ἵππου κεφαλὴν, ἢ κάμπην τινα τριχωτὴν καὶ ποικιλόχρου.

Αἱ ὥραι παρήρχοντο ταχεῖαι, ὅτε ὁ ἱατρὸς ἐξήγει εἰς τὴν νεκράν τοῦ ἄρρωστον τὰ ἥθη καὶ ἔθιμα καὶ τὴν χρῆσιν αὐτῇ ἔτι τῶν ζῶων ἐκείνων.

— Τὸ μικρὸν αὐτὸ ζῶον τῇ ἔλεγε, μὲ τὸ λαμπρόν του στῆθος, τὸ ὅποιον τόσον θαυμάζετε, θὰ χάσῃ φοβοῦμαι πολὺ ἀπὸ τὴν ὑπόληψίν σας, ὅταν μάθετε τὸ ὄνομά του καὶ τὴν χρῆσιν του. Δὲν μαντεύετε τί εἶνε; Εἶνε εἶδος τοῦ γένους τῶν κανθαρίδων, μὲ τὰς ὁποίας κατασκευάζουν τὰ ἐκδόρια. Εἶνε δὲ ζωῦφιον πονηρὸν, διότι μόλις τὸ ἐγγίσῃ κανεὶς ἀφίνει μίαν ὀσμὴν πολὺ δυσάρεστον καὶ ὑποκρίνεται τὸ νεκρὸν. Δὲν εἶνε ἄξιον θαυμασμοῦ νὰ βλέπῃ τις πῶς ὅλα τὰ ὄντα, ὅσα ἔχουν ζῶην, ὅσον μικρὰ καὶ ἄσχημα καὶ ἂν ἦνε, ἔχουν τὸν εἰδικὸν τῶν προορισμὸν καὶ μέσον τι οἰονδήποτε προσωπικῆς ἀμύνης; Κυττάξατε αὐτὸ, τὸ ὅποιον τρέχει τόσον ἑλαφρὰ μὲ τοὺς ἀναριθμήτους πόδας του. Ἰδέτε πῶς γίνεται σφαῖρα· εἶνε τὸ μέσον διὰ τοῦ ὁποίου ὑπερασπίζεται κατὰ τοῦ κινδύνου. Τὸ βραδὺ αὐτὸ καὶ ἐλεεινὸν ζωῦφιον τὸ ὅποιον μόλις παρατηρεῖτε τὴν ἡμέραν, διήγειρε πολλὰκις, εἰμαι βέβαιος, τὸν θαυμασμόν σας τὸ βράδυ εἰς τὸν περίπατον.

— Μήπως εἶνε πυγολαμπὶς; ἠρώτησεν ἡ Λουκία.

— Μάλιστα. Καὶ αὐτὴ κάμνει τὴν νεκράν, ὅταν θελήσῃ τις νὰ τὴν συλλάβῃ, μολονότι εἶνε ἀληθῶς ἐπτάψυχος. Μίαν ἡμέραν ἕκαμα ἔν περὶ

ραμα μὲ μίαν ἐξ αὐτῶν. Τὸ κατ' ἀρχὰς ὑπέστη φυλάκισιν μιᾶς ὀλοκλήρου ἐβδομάδος, ὑποκάτω ἐνὸς ποτηρίου, καὶ μετὰ ταῦτα διέμεινε τρεῖς ὀλοκλήρους ὥρας ἐντὸς ἀγγείου πλήρους ὕδατος. Κ' ἐντούτοις ἐξῆλθε ζῶσα. Τότε ἐνόμισα ὅτι ἦτον ἀξία πλέον τῆς ἐλευθερίας τῆς, καὶ τὴν ἀφῆκα.

Ὁ ἱατρὸς Ἀντώνιος ἐπετύγχανε κάλλιστα τοῦ σκοποῦ, τὸν ὅποιον προετίθετο, τοὔτεστι νὰ καταστήσῃ τὰς ὥρας ὅσον τὸ δυνατόν βραχείας καὶ ὀλιγώτερον ἀνιαρὰς εἰς τὴν ἀσθενὴ του. Αὐτὴ μὲν οὐδέποτε ἀπέκαμνε ἐρωτώσα, ἐκεῖνος δ' ἀπεκρίνετο μετ' εὐθυμίας τιμώσης τὴν διδασκαλικὴν τοῦ ὑπομονῆν.

Ἡμέραν τινὰ, κατόπιν τοιαύτης ὀμιλίας, ἡ μὲν Λουκία ἔμεινε βαθέως σκεπτομένη, ὁ δὲ Ἀντώνιος σεβόμενος τοὺς σιωπηλοὺς αὐτῆς διαλογισμοὺς· τί ἄρα διελογίζετο ἡ Λουκία; Ἐσκέπτετό τι ὠρισμένως; Οὐδόλως. Διετέλει ἀπλῶς ἐν ἐκτάσει, ἐκ τῶν σπανίων ἐκείνων ἐκτόσεων, καθ' ἃς τὸ αἶσθημα αὐτὸ τῆς ὑπάρξεως εἶνε εὐδαιμονία, καθ' ἃς καὶ ὁ οὐρανὸς φαίνεται γαλανώτερος, καὶ ἡ θάλασσα στιλπνοτέρα καὶ ὁ ἀῆρ αὐτὸς γλυκύτερος. Οἱ ὀφθαλμοὶ τοῦ ἱατροῦ Ἀντωνίου ἐτρέπουν ἡρέμα ἀπὸ τῆς θαλάσσης, ἣν ἐθεώρουν, ἐπὶ τὴν ἐσκεμμένην φυσιογνωμίαν τῆς μαθητρίας του.

— Σὰς ἐκούρασ; ἠρώτησε καθ' ἣν στιγμὴν συνηντήθησαν τὰ βλέμματά των.

— Ὡ, διόλου ἀπῆντησεν ἐνθαρρυντικῶς ἡ Λουκία.

Καθ' ὃν δὲ χρόνον ἐγίνετο ἡ ἐρώτησις καὶ ἡ ἀπάντησις, ἡ ἐσπερινὴ αὖρα ἔφερεν ἀπὸ τοῦ κήπου ἀρώματα πορτοκαλλέας καὶ λεμονέας.

— Τί μαγευτικὴ εὐωδία! ἀνεφώνησεν ἡ Λουκία.

— Μαγευτικὴ ἀληθῶς, ὑπέλαβεν ὁ Ἀντώνιος. Ἀγαπᾶτε τὰ ἄνθη;

— Τὰ λατρεύω, εἶπεν ἐκείνη. Εἶχον πολλὰ εἰς τὸ Δάβεν, ἀλλὰ κανὲν δὲν ἐμύριζε τόσον εὐμορφα, ὅσον τὰ φυτὰ αὐτοῦ τοῦ κήπου.

— Ἄν ἤμην κόρη, εἶπεν ὁ Ἀντώνιος, εἰμαι βέβαιος, ὅτι τίποτε δὲν θὰ μὲ διεσκέδαζε τόσον ὅσον ἓν κηπάριον.

— Τὸ νομίζετε, διότι εἴσθε ἀνὴρ, εἶπεν ἡ Λουκία. Δὲν γνωρίζετε τὰς νεάνιδας. Δὲν φαντάζεσθε πόσα πράγματα διδάσκονται, καὶ πῶς ἀνα-

ζετε κάλλιστα, ὅτι πρὸ πολλοῦ ἤδη περιμένετε μίαν πατινάδα. Θὰ ἦτο παράδοξον τῇ ἀληθείᾳ νὰ ταξιδεύσῃ μία νεῆνις εἰς τὴν Ἰταλίαν καὶ νὰ μὴ εὕρῃ ληστὴν μῆτε πατινάδα. Τώρα εἰσθε πλέον εὐχарιστημένη, πιστεύω.

— Ὁμολογήσατε ἱατρὲ, ὅτι φαντάζεσθε τὰς νεάνιδας πολὺ ἀνοήτους! εἶπεν ἡ Λουκία, γελῶσα ἐξ ὅλης τῆς καρδίας.

— Διατί; εἶπεν ὁ ἱατρὸς, γελῶν καὶ αὐτὸς ἐπίσης.

— Διότι ὑποθέτετε, ὅτι περιμένουν ἐξάπαντος καὶ τι ἔκτακτον, ὡς ἂν ἦσαν αἱ γυναῖκες ὅλως διόλου διαφορετικαὶ ἀπὸ τοὺς ἄνδρας.

— Διόλου. Μήπως οἱ λησῆαι καὶ αἱ πατινάδες εἶνε μῦθοι; μήπως ἡ ἀγάπη τῶν ἐκτάκτων δὲν εἶνε φυσικὴ εἰς τὴν νεότητα; Τὸ κατ' ἐμὲ, ὅταν εἶχα τὴν ἡλικίαν σας, θὰ ἐδίδα δὲν εἰξεύρω τί, διὰ νὰ μοῦ συμβῇ τίποτε ἔκτακτον, καὶ τὰ μυθιστορήματα τῆς Ράδιλκφ εἶνε μὴδὲν παραβαλλόμενα πρὸς ὅσα ἐδημιούργησα μόνος μου.

— Πῶς; σεῖς, ὅστις φαίνεσθε τόσον σοδαρὸς,

— Μάλιστα, ἐγὼ ἡ σοδαρότης προσωποποιημένη. Δὲν μοῦ εἶπατε ὁμῶς πῶς σὰς ἐφάνη τὸ τραγοῦδί μου.

— Ἰσα ἰσα ἐτοιμαζόμεν νὰ σὰς εἶπω ὅτι μ' ἐφάνη ὠραιότατον. Εἶνε τόσον ἀπλοῦν καὶ τόσον πλήρες αἰσθήματος.

— Ἀ! αὐτὸ μ' εὐχαριστεῖ· εἶνε ἀπὸ τοὺς ἀγαπητοῦς μου σκοποὺς τῆς Σικελίας. Ἦλθα σήμερον διὰ νὰ σὰς τὸ μάθω.

— Ἀλλ' ἐγὼ δὲν παίζω κιθάραν.

— Ἦμπορεῖτε νὰ μάθετε. Καὶ ἂς μὴ χάνωμεν καιρόν. Ἔχετε διάθεσιν σήμερον νὰ σὰς δώσω τὸ πρῶτόν σας μάθημα;

Ἡ Λουκία εἶχε μεγάλην ἀνυπομονησίαν ν' ἀρχίσῃ. Ὁ Ἀντώνιος τὴν ἐδίδαξε νὰ κρατῇ τὸ ὄργανον καὶ νὰ θέτῃ τοὺς δακτύλους τῆς ἐπὶ τῶν χορδῶν. Μετὰ τὸ μάθημα δὲ ἐτελείωσε, κατ' αἰτησιν τῆς Λουκίας, τὸ ἄσμα, οὗτινος τὴν ἀρχὴν μόνον εἶχε ψάλλει. Τὸ ἄσμα ἦτο ὠραῖον, καὶ ἡρπσεν εἰς τὴν Λουκίαν πολὺ.

[Ἔπεται συνέχεια].

ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἡθῇ καὶ ἔθιμα Ἀρβανιτοβλάχων ποιμένων» ὁ κ. Θ. Γενναίου Κολοκοτρώνης ἐδημοσίευσεν ἐσχάτως ἐν τῇ ἐπιφυλλίδι τοῦ «Τηλεγράφου» περίεργον διατριβὴν, ἐξαγχεύσαν ἐκ σημειώσεών του, ἃς ἐτήρει, ὅτε κατ' Ἰούνιον τοῦ 1851 ἀνθυπολογαγὸς ὢν συνώδευε τὸν ἀρχηγὸν τοῦ μεταβατικῆς, περιοδεύοντα τοὺς ἀνατολικούς ὁμίους τῶν ἐπαρχιῶν Φθιώτιδος, ἑνεκα τῆς λυμαιομένης κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην τὸν τόπον ληστείας. Ἐκ τῆς διατριβῆς ταύτης ἐσταχυολογήσαμεν τὴν ἐπομένην διήγησιν.

Σ. τ. Δ.

Ἡθῇ καὶ ἔθιμα

ΑΡΒΑΝΙΤΟΒΛΑΧΩΝ ΠΟΙΜΕΝΩΝ

Μετὰ κοπιώδη ἀπὸ βαθέος ὄρθρου καὶ δι' ὅλης τῆς ἡμέρας γενικὴν περιπολίαν, — κοινῶς λεγομένην παράναρ — πρὸς ἀνίχνευσιν ληστῶν, ἐχωρήσαμεν, ὅπως διανυκτερεύσωμεν, πρὸς τὰ παρὰ

τὴν Βομπόκαν¹ τοποθετημένα Ἀρβανιτοβλάχικα καλύβια, ὡς πλησιέστερα ἡμῶν ἀπὸ τῆς περιποληθείσης θέσεως, ἅτινα περὶ τὴν 7 μ. μ. περίπου καὶ μετὰ δῖωρον πορείαν ἀντικρύσαμεν.

Αἱ καλύβαι αὐτῶν τῶν Ἀρβανιτοβλάχων, καθὼς καὶ τῶν λοιπῶν ἐν Ἑλλάδι νομάδων ἐν γένει ποιμένων, αἵτινες κατασκευάζονται καὶ παρὰ τῶν ἰδίων ἐκ χόρτου καὶ πασσάλων, εἰσὶ σχεδὸν κωνοεῖδεις. Ἐν τῷ μέσῳ αὐτῶν, πρὸς στήριξιν τῆς τε στέγης καὶ λοιποῦ σκελετοῦ τῆς καλύβης, τοποθετεῖται ἴστος, ἀρχόμενος ἀπὸ τῆς κορυφῆς καὶ λήγων καθέτως πρὸς τὴν γῆν, ἐν ᾗ ἐμψήγνυται. Ἡ κυκλοτερὴς βάσις τῆς καλύβης στηρίζεται ἐπὶ πασσαλίσκων, ἐμπεπηγμένων ἐπίσης καθέτως ἐπὶ τῆς γῆς, ὧν τὰ μεταξὺ κενὰ πληροῦνται διὰ χόρτου, καθὼς καὶ ἡ λοιπὴ περιφέρεια, ἔχουσα ἴνας, προσηρητημένας ἀπὸ τῆς κορυφῆς τῶν πασσαλίσκων καὶ συγκεντρουμένας διὰ τοῦ ἐτέρου ἄκρου ἐπὶ τὴν κορυφὴν τῆς καλύβης καὶ περίξ τοῦ ἴσου, ἐφ' οὗ τίθεται, οὕτως εἰπεῖν, σκοῦφος ἐκ τοῦ αὐτοῦ ὕλικου τῶν χόρτων, κωλύων τὴν ἀνωθι εἰσόδον τῆς βροχῆς ἐντὸς τῆς καλύβης.

Μὲ ἄλλας λέξεις αἱ καλύβαι αὗται εἰσὶν εἶδος σκιάδος, ὁμοιοζούσης ἀλεξιβρόχιον ἀνοικτὸν, τοῦ ὁποῦ τοῦ μέσον ξύλον εἶνε ἐκ τῆς λαβῆς ἐμπεπηγμένον εἰς τὴν γῆν, ἡ πρὸς ἐπιτυχεστέραν παρομοίωσιν ἡ καλύβη τῶν Ἀρβανιτοβλάχων εἶναι ἀπαράλλακτος ὡς αἱ στρατιωτικαὶ σκηναί, ἀλλ' ἀντὶ πανίου εἰσὶ κεκαλυμμέναι διὰ χόρτου πετυκνωμένου ἐξ εἰδους στάχων (σάλλα), καὶ μὲ μόνην τὴν ὠφέλιμον διαφορὰν, ὅτι κατὰ τὴν ἔσωθεν περιφέρειαν τῆς καλύβης εἰς ἀνάλογον ὕψος ἀπὸ τῆς βάσεως προσαρτῶνται ὀρίζοντείως καὶ εἰς μῆκος περίπου μέτρου, δίκην περονῶν, ξύλα, ἐφ' ὧν τοποθετοῦνται σανίδες, χρησιμεύουσας, ἀφοῦ ριφθῶσιν ἐπ' αὐτῶν τ' ἀναγκαῖα, ὡς κλῖναι τακτικαὶ ἢ ὡς σκίμπεδες.

Ἰνα δὲ δέχωνται φῶς, ἔχουσι περίξ δύο, τρεῖς ἢ τέσσαρας, ἀναλόγως τοῦ μεγέθους τῆς καλύβης, ὅπας τετραγωνικάς, χρησιμευούσας ὡς παράθυρα, ὧν ἀνωθι καὶ ἐξῶθεν προσκολλῶσιν ἐπιμετώπιον, ὡς ἐπὶ τῶν στρατιωτικῶν πέλων, ἀλλὰ σχήματος κυρτοῦ, ὡς ἡμιτετηγμένου κυλίνδρου, πλατυτέρου τοῦ παραθύρου καὶ ὀλίγον κεκλιμένου πρὸς τὰ κάτω, ὥστε οὐχὶ μόνον τὰ ὕψατα

1. Βομπόκα—πηγὴ καλουμένη οὕτως ἐπὶ τῶν νῦν πρὸς τὴν Φθιώτιδα μεθόρων, ἔχουσα ὄροσρον, ἄρθρον καὶ δι' αὐγέστατον ὕδωρ, ἐξ ἧς ἐκλήθη οὕτω καὶ τὸ ὄροπέδιον, ἐφ' οὗ κεῖται. Ἡ θέσις ἀπέχει δύο μὲν ὥρας πληρεῖς ἀπὸ τοῦ κεφαλοχωρίου «Μεγάλο Γαρδίκι» καὶ πέντε περίπου ἀπὸ τῆς Στυλίδος. Ἐκεῖ μένει (δηλαδὴ τότε) λόχος, ὅστις εἶναι τὸ κέντρον τῶν μεθόρων σταθμῶν τῶν μερῶν ἐκείνων.

Ὅντος τοῦ μέρους ἐρήμου, οἱ ἴδιοι στρατιῶται εἰγον κάμει καλύβας ἐκ χόρτου καὶ πασσάλων, ἀρκετὰ τεχνικὰ καὶ εὐρυχώρους, ἐν αἷς κατῶκουν λίαν ἀνέτως. Τὰ τρώφιμά των ἐπρομηθεύοντο, γαλακτερά μὲν καὶ κρέας, ἐκ τοῦ πλησίον ποιμιστασίου τοῦ Ποῦλίου, ἄλευρον δὲ καὶ λοιπὰ ἐν ποσότητι ἐκ Στυλίδος. Ἐξώμωκαν μόνον καὶ πρὸς τοῦτο εἶγον κατασκευάζει οἱ ἴδιοι ἐπίσης καὶ κλῖνανον κανονικώτατον.

τῆς βροχῆς νὰ μὴ εἰσέρχονται διὰ τῆς ὀπῆς ἐντὸς τῆς καλύβης, ἀλλὰ καὶ νὰ καταρρέωσιν. Ὡς παραθυρόφυλλα δὲ μεταχειρίζονται ὁμοίοσχημον καὶ ἰσομεγέθη τῆς ὀπῆς τοῦ παραθύρου σανίδα, ἣν, μὴ οὖσαν προσηρτημένην, ἀφαιροῦν ἢ θέτουσιν ἀναλόγως τῆς ἀνάγκης.

Διὰ τὸν αὐτὸν δὲ τῆς βροχῆς λόγον τοποθετοῦσι τὰς καλύβας τῶν ἐπ' ὀλίγον κεκλιμένου ἐδάφους, σκάπτοντες πέριξ τῆς ἑξωθεν περιφερείας καὶ ἐν ἐπαφῇ τῆς βάσεως αὐτῆς αὐλακα, ἔχουσαν διέξοδον πρὸς τὸ κατωφερὲς μέρος, καὶ κωλύουσιν οὕτω τὴν ἐντὸς τοῦ ἐδάφους τῆς καλύβης εἰσοδὸν τῆς βροχῆς.

Ἡ θύρα τῶν καλυβῶν εἶναι πρὸς τὸ μέρος, ὅπερ δὲν προσβάλλεται σπουδαίως ὑπὸ τοῦ ἀνέμου, καὶ ἐν γένει αἱ καλύβαι εἰσὶ κατεσκευασμέναι τόσῳ στερεῶς καὶ προσηρμοσμέναι τόσῳ καλῶς, ὥστε οὐχὶ μόνον δὲν τὰς διαπερᾷ βροχὴ, χιὼν, ἢ ἥλιος, ἀλλὰ καὶ ἐν ἀνάγκῃ δύνανται νὰ μεταφερθῶσιν, ἀνασηκονόμεναι ὁλόκληροι, ἄνευ βλάβης.

Τὸ ὅλον τῆς ἀπέναντι ἡμῶν ὁρωμένης μεγάλης καλυδοπόλεως, μετὰ τῶν ἐδῶ καὶ ἐκεῖ διεσπαρμένων ἐπὶ τῶν ὁρέων καλυβῶν, ἦτο τὸ *τσελεγκάτον*, ἢ τὸ βασιλεῖον τοῦ Ἀρβανιτοβλάχου ἀρχιποιμένος Πούλιου.

Οἱ Ἀρβανιτοβλάχοι ἢ Ἀλβανόβλαχοι ποιμένες εἰσὶ σκηνῖται. Ἐκάστη ὁμάς—ὅπως αἱ ἀρχαῖαι φυλαὶ τῶν Ἰσραηλιτῶν, τότε ποιμένων, εἶχον τὸν πατριάρχην τῶν—ἔχει τὸν ἀρχηγόν τῆς, καλούμενον *Τσέλεγκα*, ὅστις εἶναι πάντοτε ὁ πρωτότοκος τῆς ἀρχούσης γενεᾶς, ἢ ὁ γεροντότερος ἐλπίσει διαδοχῆς.

Οἱ Τσέλεγκα εἶναι ἀληθεῖς βασιλεῖς ἐπὶ τῶν ἄλλων. Ὅσαυτε μετὰ τῶν λοιπῶν γεννηθῇ διαφορὰ, δικάζει ὁ Τσέλεγκας, καὶ ἡ ἀπόφασις αὐτοῦ εἶναι ἀνέκκλητος. Θεωρεῖται δὲ ὡς Παοῖας ὁ μὴ ὑπακούσας, καὶ διώκεται, μὴ ὦν δεκτὸς πλέον εἰς οὐδὲν τσελεγκάτον Ἀρβανιτοβλάχων. Εἶναι δὲ βασιλεῖς πατέρες καὶ δίκαιοι—ἴσως διότι δὲν ἔχουσι ποσῶς αὐλικούς, καὶ βλέπουσι διὰ τῶν ἰδίων ὀφθαλμῶν τῶν τὰ πάντα.

Ὁ Τσέλεγκας ἀποφασίζει περὶ τῶν γάμων τῶν, περιοριζομένων ἐντὸς τῆς καλυδοπόλεως τῶν, καὶ εἶναι ἐν γένει ὁ γενικὸς ἔφορος, ὃν σέβονται, φοβοῦνται καὶ ὑπακούουσι πάντες μετὰ προθυμίας.

Οἱ ποιμένες οὗτοι ζῶσι πάντοτε μακρὰν τῶν πόλεων, καὶ τὸ μὲν θέρος μεταβαίνουν εἰς ὄρεινὰ μέρη, τὸν δὲ χειμῶνα εἰς ἐπίπεδα καὶ προσήλιζ. Ὡς ἐκ τῆς ἀπομονώσεώς τῶν δὲ ταύτης εἶναι σχεδὸν ἡμιᾶγριοι.

Περιουσία τῶν εἶναι ἡ κτηνοτροφία—αἱγες, πρόβατα, ἵπποι καὶ ἡμίονοι. Ἐκ τοῦ γάλακτος τῶν ποιμνίων κατασκευάζουσι τυρὸν, βούτυρον, καὶ λοιπὰ, ἐκ δὲ τῶν ἐρίων τὴν ἐξωτερικὴν ἐνδυμασίαν τῶν, τὴν χονδρὴν λεγομένην—ἣν φέ-

ρουσι σχεδὸν ὁμοίαν ἄνδρες τε καὶ γυναῖκες. Τὸ ἔριον μάλιστα τῶν προβάτων, μεταβαλλόμενον εἰς κλωστήν, βάπτεται παρὰ τῶν ἰδίων γυναικῶν τῶν, καὶ τὰ ἐνδύματά τῶν ἔχουσι χρωματισμοὺς καὶ ποικίλματα.

Κάμνουσιν ἔτι, ἀλλ' ἐκ τῶν ἐρίων τῶν προβάτων κυρίως, κλινοσκεπάσματα μαλακώτατα (βελέντζας) καὶ τάπητας ποικιλοχρόους, διότι ἡ γενεὰ τῶν προβάτων τῶν εἶναι ἡ καλουμένη *βούρτα*, ἡ ἔχουσα πλατεῖαν οὐρὰν καὶ ἐπιμήκη μαλλία, ἀλλ' ἥς τὸ κρέας δὲν εἶναι τόσῳ νόστιμον, ὅσῳ τῶν λοιπῶν προβάτων.

Ἐκ τῶν τριῶν τῶν αἰγῶν κάμνουσιν ἐπενδύτας καὶ μανδύας (καπότας) ἐλαφροτάτους καὶ ἀπαλλασσομένους ἀφ' ἑαυτῶν τῆς βροχῆς, καθόσον ἡ σταγὼν κυλᾷ, οὕτως εἰπεῖν, μόνῃ, ἅμα τῇ πτώσει ἐπὶ τοῦ ἐνδύματος.

Κάμνουσιν ἐπίσης ταγάρικα, σακκία, πανὶ μάλλινον καὶ λοιπὰ σχετικὰ, εἴτε μονόχροα, εἴτε ποικιλόχροα.

Τὸ περισσεῦον τῆς παραγωγῆς πωλοῦσιν. Ὡς ἐκ τούτου ἀναφαίνονται εἰς πόλεις, οὐχὶ μόνον κατὰ τὰς ἐτησίους πανηγύρεις, ἀλλὰ καὶ ἐβδομαδιαίως κατὰ τὰς ἡμέρας τῶν ἀγορῶν, πωλοῦντες τὰ προϊόντα τῶν καὶ ἀγοράζοντες κυρίως σῖτον, βάμβακα καὶ σιδηρὰ ἐργαλεῖα. Τὰς τιμὰς δὲ ὁρίζει ὁ Τσέλεγκας, καὶ παραγγέλλει δι' ἕκαστον εἶδος ὁποῖαν ἀξίαν νὰ ζητήσῃ καὶ εἰς ποῖαν νὰ συγκαταβῶσι.

Οἱ κύνες τῶν εἶναι γένους μεγαλοσώμων καὶ ἐκ φύσεως ἀγρίων καὶ ὀρητικῶν. Ὅπως δὲ παλαιώσιν ἀποτελεσματικώτερον κατὰ λύκων, προσαρτᾶται εἰς τοὺς ἄρρενας περιδέραιον πλατὺ, εἰς οὗ τὸ μέσον, ἀκριβῶς ἐπὶ τοῦ στήθους τοῦ κυνὸς ὑπὸ τὸν λαιμὸν, τίθεται δίκοπον ἐγχειρίδιον, μήκους πλέον τοῦ ὑποδεκαμέτρου, στερεῶς καὶ οὕτως, ὥστε ὅτε, ἀνυψούμενος ὁ κύων ἐπὶ τῶν δόπισθίων αὐτοῦ ποδῶν, ἐπιτίθεται κατὰ τοῦ λύκου, νὰ τὸν τρυπᾷ συγχρόνως. Τὰ θήλεα μένουσιν συνήθως ἐν ταῖς καλύβαις μετὰ τῶν γυναικῶν καὶ ὑπεργήρων.

Ἀρβανιτοβλάχοι κατὰ τὸ θέρος εἰσὶ διεσκορπισμένοι ἐφ' ὅλης σχεδὸν τῆς νῦν ὀροθετικῆς γραμμῆς καὶ εἰς πολλὰς τοῦ ἐσωτερικοῦ καταλήλους διὰ ποίμνια τοποθεσίας. Ἐκαστον τσελεγκάτον, ἐπανερχόμενον κατὰ τὸν Μάρτιον—διότι τὸν χειμῶνα τὰ πλεῖστα μεταβαίνουν εἰς τὰς πεδιάδας τῆς Ἡπείρου καὶ τῆς Θεσσαλίας—τοποθετεῖται ἐπὶ τῆς αὐτῆς θέσεως καὶ ἀνανεοῖ τὴν καλυδοπόλιν του.

Εἴτε ἐξ ἀνάγκης, διότι μένουσιν εἰς ἀπόκεντρα μέρη, εἴτε ἐκ τῆς ἡμιγρίας ἀνατροφῆς τῶν, εἰσὶν οἱ κυρίως τῶν ληστῶν τροφοδῶται καὶ οἱ ποιηταὶ συγχρόνως, οἱ ὑμνοῦντες, ἐν περιπτώσει φόνου ληστοῦ, τὸν πεσόντα ἥρωα. Τὰ ἐλεγεία τῶν εἶναι τοῖς πᾶσι γνωστά. Ἐκ τῶν Ἀρβανι-

τοβλάχων μάλιστα γίνονται καὶ λησταί. Συχνά-
κις δὲ συνέβη νὰ ἀποσπασθῇ—πάντοτε ὁμοῦ ἐν
γνώσει τοῦ Τσέλεγκα—ἀριθμὸς τούτων, νὰ δια-
πράξῃ μετὰ συμμορίας ληστεύαν καὶ νὰ ἐπανέλθῃ
εἰς τὸ τσελεγκάτον ὡς ἅγιος Ὀνούριος. Δι' αὐ-
τὸν τὸν λόγον ἡ διοίκησις, δηλ. εἴτε διὰ τὴν ἀ-
σφάλειαν αὐτῶν, εἴτε ὅπως τοὺς ἐπιτηρῇ, τοπο-
θετεῖ πλησίον τῶν τσελεγκάτων, ἅμα τῇ ἐπα-
νόδῳ τῶν εἰς τὸ ἐσωτερικὸν, σταθμὸν στρατιω-
τικόν.

Οἱ Ἀρβανιτόβλαχοι διατείνονται ὅτι εἶναι χρι-
στιανοί, ἀλλ' οὐδ' ἐκκλησιάζονται, οὐδ' ἱερέα ἔ-
χουσι, καὶ ὁ ἴδιος Τσέλεγκας εὐλογεῖ τοὺς γά-
μους τῶν. Εἰς τὰς κηδεῖας, ἐὰν ὁ θανὼν εἶναι
γέρον, ἀκολουθοῦν ἅπαντες σιωπηλοί, ἐὰν δὲ
νέος, ἄλλοντες αὐτοσχέδιον διὰ τὸν θανόντα.

Τὰς γυναῖκας θεωροῦσι συμφώνως μὲ τὰς ἐν-
τολάς τοῦ Μωϋσέως, καὶ διὰ τοῦτο εἰς τὰς δις
τοῦ ἔτους μεταναστεύσεις τῶν κατὰ τὰς πορείας
οἱ μὲν ἄνδρες—ἐκτὸς τῶν φυλασσόντων τὰ ποί-
μνι καὶ λοιπὰ κτήνη, ἅτινα θέτουσιν εἰς τὸ μέ-
σον τοῦ *Καρθανίου*—διακρούμενοι ἐξ ἡμισείας
εἰς προπορευομένους καὶ ὀπισθερχομένους, εἰσὶν ἅ-
παντες ἐφιπποί, αἱ δὲ γυναῖκες ἀνεξαίρετως οὐχὶ
μόνον πεζαὶ ὁδοιποροῦσιν, ὅσῳ καὶ ἂν ὦσιν τυ-
χὸν ἡλικιωμένοι, ἀλλὰ καὶ φέρουσι φορτίον ἀνά-
λογον τῆς κράσεως καὶ ἡλικίας τῶν.

Ἐν γένει οἱ ἄνδρες εἶναι μεγαλόσωμοι καὶ οὐ-
χὶ παχεῖς, αἱ δὲ γυναῖκες ἅπασαι σχεδὸν ξανθαὶ
καὶ λεπτότεραι. Καὶ τὸ περίεργον ὅτι, ἐνῶ οἱ ἄν-
δρες ἔχουσιν ἐκφορσιν ἀρειμάνιον καὶ ἀγρίαν, αἱ
γυναῖκες ἀπ' ἐναντίας ἔχουν δειλὴν καὶ ὀηλυπρε-
πὴ ὄλως, καὶ τόσον ἐξαφνίζονται εἰς τὴν ἐμφά-
νισιν ξένου, ὥστε σκορπίζονται περίτρομοι εἰς τὰς
περιοχὰς καὶ πρὸς τὰ δασώδη μέρη, ὡς αἱ δορ-
κάδες ὅταν καταδιώκονται. Σπανίως δ' ἀκολου-
θοῦσι τοὺς ἄνδρας τῶν εἰς τὰς ἀγορὰς, ἡ μᾶλ-
λον ποτὲ, εἴτε παιδικῆς ἡλικίας εἰσὶν, εἴτε γραῖ-
αι. *Ἄν δέ ποτε συμβῇ γυνὴ Ἀρβανιτόβλαχος οὐ-
σα νὰ ὁμιλήσῃ πρὸς ξένον, θὰ εἶναι μῆτηρ, ἀ-
δελφὴ ἢ σύζυγος τοῦ Τσέλεγκα.

Ἐνταῦθα πρὸς διάκρισιν καὶ ἵνα μὴ πλανηθῇ
ἀναγνώστης τις, ἡ νομίσῃ ὅτι ἡμεῖς ἐπλανήθη-
μεν, ἀναγκαζόμεθα νὰ προσθέσωμεν ὅτι ὑπάρχει
καὶ ἑτέρα φυλὴ νομάδων ποιμένων ἐν τῷ Κρά-
τει μας, ἐνδιαιωμένων ἐπίσης ἐν καλύβαις ἐκ
χόρτου καὶ ἐνδεδυμένων ὁμοίως σχεδόν. Οὗτοι
εἰσὶν οἱ Ἀμπλιανίτες—βλάχοι, οἵτινες δὲν ἐξέρ-
χονται τῶν μεθορίων, ἀλλὰ κατοικοῦσι τὸ μὲν
θέρους εἰς τὰ βουνὰ τῶν, τὸν δὲ χειμῶνα ἐγγὺς
πόλεων ἢ κεφαλοχωρίων, καὶ ὧν αἱ γυναῖκες, ὁ-
λως ἐλεύθεραι, εἰσέρχονται καθ' ἑκάστην μὴναι
εἰς τὰς πόλεις ἢ τὰ χωρία, ἐν οἷς ἔξωθεν εἰσὶ το-
ποθετημένα τὰ ποίμνιά τῶν, καὶ πωλοῦσιν αἱ ἴ-
διαι γάλα, γιουρμένην, φρέσκο βούτυρον καὶ ξύ-
λα πρὸς θέρμανσιν, ἐξαίρεσις τῆς πόλεως Ἀθη-
νῶν, ἐν ᾗ δὲν βλέπεις γυναῖκας πωλούσας γάλα

εἰς τὰς οἰκίας, ἀλλ' ἄνδρας, διότι, ὡς λέγουν
οὔτοι, φοβοῦνται τὴν *γράφικη* διαφθοράν.

Οἱ Ἀρβανιτόβλαχοι φέρουν διαρκῶς τὸν ὀπλι-
σμόν τῶν, ἐκτὸς τοῦ τουφεκίου τῶν, ὅπερ φέρουσι
μόνον ὅταν φυλάττουν τὰ ποίμνι ἢ ὁδοιποροῦν.

Τέταρτον ὥρας ἔξωθεν τῆς καλυβοπόλεως μᾶς
ἀνέμενε, συνοδευόμενος ὑπὸ τριάντα περίπου ἀ-
ρειμανίων ποιμένων, πρὸς προῦπαντήσιν ὁ Τσέλεγ-
κας Πούλιος, ὅστις, ἀφοῦ ἐπροσκύνησε τὸν ἀρχη-
γόν, ἐπροπορεύθη καὶ μᾶς ὠδήγησεν ὁ ἴδιος εἰς
τὴν ἐν ᾗ ἐπρόκειτο νὰ καταλύσωμεν θέσιν, ὀλί-
γον μακρὰν τῶν καλυβῶν καὶ ὑπὸ σύσκιᾳ δένδρου
μεγάλα. Ἦτο ἄνθρωπος ὀδυνηκοντούτης, ὡς μᾶς ἐ-
βεβαίωσεν ὁ ἴδιος, διατηρούμενος καλῶς καὶ φα-
νόμενος μόλις πεντηκοντούτης.

Ἐκαθήσαμεν καὶ ἤρξισαμεν νὰ πίνωμεν ῥαχίον
μετὰ ψυχροῦ ὕδατος κατὰ τὴν συνήθειαν· ἀλ-
λ' ὁ ἀρχηγός, μὴ ἀνθέξας ἐπὶ τέλους καὶ ζαλι-
σθεῖς, ἐκοιμήθη πρὸ τῆς παραθέσεως τοῦ δειπνου,
ὧν καὶ κεκμηκὼς ἐκ τῆς περιπολίας, ἡμεῖς δὲ
μετὰ τρίωρον διαμονὴν ἐν αὐτῷ. Ἀλλ' ὁ τόπος
ἔβριθε μυρμηκῶν οὐχὶ εὐκαταφρονήτων, οἵτινες
μᾶς ἐπετέθησαν εἰσερχόμενοι καὶ εἰς τὸ σῶμα.
Ὡς ἐκ τούτου δὲν ἠδυνήθη νὰ κλείσω τοὺς ὀ-
φθαλμούς. Ὡς δὲ νὰ μὴ ἤρκει τοῦτο, περὶ τὴν
χαρρυγὴν καὶ ἔδρεξε πρὸς συμπλήρωσιν.

Ἐνεκα τούτου ἠγέρθη ταχύτερον τοῦ ὕπνου,
ἡ μᾶλλον ἐνέφθη, ἀφοῦ δι' ἐκατοστὴν φορὰν ἐ-
τίναξα τοὺς μύρμηκας. Ἦτο λίαν πρῶτ' καὶ ἐρη-
μία συγχρόνως. Ὁ δὲ οὐρανός, ὧν πλήρης νεφῶν,
μοὶ ἐγέννησε τὴν μελαγχολίαν...

Αἰφνης ἀντηχοῦσιν εἰς τὰ ὦτά μου γλυκεῖς
φθόγγοι ἀρμονίαις πρωτοφανοῦς καὶ ἀκατανοήτου
δι' ἐμέ. Προσηλώθη. Ἦρχετο ἐκ τῶν ἀντίπε-
ραν τῶν βράχων καλυβῶν. Ὅλος ἐν ἐκστάσει ἐχώ-
ρησα πρὸς τὸν ἐναρμόνιον ἤχον,—καλέσας καὶ
τινας στρατιώτας, καθόσον οἱ ποιμενικοὶ κύνες ἤ-
σαν ὡς οἱ μύρμηκες βράβωρον. καὶ δὲν ἐσέβοντο
τὴν ξενίαν,—ἀλλ' ἅμα ἐπλησίασα τὰς ἀδούσας,
τὸ ἄσμα διεκόπη, καὶ φρρρ... πτερύγισμα, ὡς νὰ
ἐπέταξε σμήνος πτηνῶν, ἠκούσθη.

Ἐπροχώρησα, ἀλλ' αἱ ἄδουσαι εἶχον φύγει ἀ-
ληθῶς· ὅθεν διέτρεχον τὰς καλύβας, ὅτε ἔξω-
θεν τινὸς τούτων ἀντίκρυστα σεβάσμιον καὶ κα-
θαρῶς ἐνδεδυμένον ὑπέργηρον, καθήμενον ἀπέ-
ναντι τοῦ ἡλίου καὶ ἀπολαμβάνοντα γαλήνην ἐκ
τῶν ἡμιθέρμων ἀκτίνων. Τὸν ἐπλησίασα.

—Πόσων χρόνων εἶσαι, γέρω; τῷ λέγω.

—Ἐκατὸν εἴκοσι, παιδί μου, ἀπήντησεν ἀτα-
ράχως.

Ὅτε δὲ οἱ παρακολουθοῦντες στρατιῶται τῷ
εἶπον,

—Εἶναι καπετάνιος, γέρω, καὶ ἤλθε νὰ σὲ ἰδῇ.

—Γέρασσα, παιδί μου, ἀπαντᾷ. καὶ τώρα μό-
νον κοντὰ τὸ γιόμα βλέπω λιγάκι θαμπὰ τὸν ἥ-
λιο. Καὶ πῶς σὲ λένε;

Τῷ εἶπον τὸ ὄνομά μου.

—Ἀχ! καυμένος, ἐφώναζε τότε. Γνώρισα τὸν παπούλη σου καὶ τὸν προπαπούλη σου τὸν Κωνσταντῆ. Ἐκαμα κοντά του κλέφτης καὶ μετ' αὐτὸν Ὀδυσσεύς. Ὅταν κάψαν τὸν Κουντάνη ἔς τὸ Μωργιὰ, πῆγα μετ' αὐτὸν παπούλη σου ἔς τὴ Ζάκυθο. Ἀχ, καυμένος! πεθάναν τὰ λιοντάρια. Πάρκυτα δ' ἡμῖς γερεῖς. —Ἐ! ἀλλά, ἐκραύασες, δὲν εἶναι κανένας ἐδῶ νὰ φωνάξῃ τοῦ Πούλιου; —Στραφεῖς δὲ πρὸς με:—Εἶμαι ὁ πατέρας τοῦ Πούλιου, προσέθηκε, καὶ ὅταν ἔχασα τὸ φῶς μου, ἐδῶ καὶ δέκα χρόνια, πῆρε ὁ γυιός μου τὸ τσελεγκάτο. Ποῦ εἶσαι, Πούλιο;

Ὁ Πούλιος ἐμφανισθεῖς:

—Τί θέλεις, πατέρα; τῷ λέγει.

—Ἀλλά Πούλιο! αὐτὸ τὸ παληκάρι ἀντάμ μπαμπ-ἀντάμ εἶναι καπετανόπουλο! νὰ τὸ κρατήσῃς ἔς τὰ χέργιά.

—Καὶ ἔς τὸ κεφάλι μου τὸ βάζω, ἀπήντησεν ὁ Πούλιος.

Ἀρβαντιόβλαχοι τότε, εἰς νεῦμα τοῦ Πούλιου, ἐπλησίασαν καὶ ἤρχισαν νὰ φαίνωνται εὐθυμοί, ὅσῳ ἐξαφνισμένοι καὶ σκυθρωποὶ ἦσαν μέχρι τῆς στιγμῆς ἐκείνης.

*
**

Τὰς στιγμὰς ἐκείνας παρετήρησα μακρόθεν ποιμενίδας τρωγούσας ὀρθίαι· ἴσως διὰ νὰ φύγωσιν, ἅμα κάμωμεν πρὸς τὰ ἐκεῖσε βῆμα. Ἠρώτησα τότε περὶ τοῦ ἔσματος, καὶ ἐπληροφόρηθην, ὅτι δσάκις γένη γάμος, τραγωδοῦν αἱ παρθέναι ἐπὶ ἐβδομάδα τὴν νύμφην. Ὁ δὲ Πούλιος μᾶς προσέθηκε:

—Ἐχομε γάμο. Ἐγούρμασαν τὰ παιδιὰ καὶ τᾶς μῆρας προχθές. Σὲ γλῆπα· θέλεις νὰ μάθῃς τ' ἀντίτιμα μας (συνηθείας); ἔλα κοντά μου.

Διευθύνθημεν πρὸς τὸ κάτω μέρος, καὶ εἰσῆλθομεν εἰς τὴν ἀπέναντι τῆς νύμφης καλύβην.

—Ἀς φύγουν τώρα τὰ παιδιὰ, μᾶς λέγει τότε ὁ Πούλιος, ἐννοῶν τοὺς ἀκολουθοῦντάς με στρατιώτας.

Ἄμα δ' ἀνεχώρησαν.

—Ἀλλά, ἐφώναζε, νὰ βγῇ ἡ νύφη. Στραφεῖς δὲ πρὸς με:—Σὺ, κάτσε ἐδῶ, μοῦ λέγει ἐξερχόμενος, καὶ νὰ μὴ φύγῃς ὅσῳ νῆρθω.

Τῇ ἐμφανίσει τοῦ Πούλιου ἔξωθεν, ἡ νύμφη ἐξηλθε καὶ ἐκάθησεν ἐπὶ βρελίου. Ἐγὼ δ' ἐθέωρουν ἔσωθεν ἐκ τοῦ παραθύρου τῆς καλύβης. Βαθμῶδ' ἐσυνήχθησαν ποιμενίδες καὶ ἐκύκλωσαν τὴν νύμφην ὀρθίαι. Ἐκράτουν δλαὶ ἡλακάτας, φερύσσας ποσὸν μαλλίων διαφόρου χρώματος ἐλάστη, ὑψοῦσαι δὲ τὰς χεῖρας ἐνηθον τὸ νῆμα, καὶ στρέφουσαι τότε τὸ ἀδράκτιον μετὰ ῥυθμοῦ, τὸ ἄφινον νὰ κατέρχεται μετέωρον μέχρι γῆς, καὶ οὕτως, ὡς εἶναι γνωστὸν, ἐσηματίζον τὴν κλωστήν, καὶ τὴν περιστύλισσον εἰς τὸ ἀδράκτιον.

1. Ἀντὶ τοῦ ὁ ρὲ ἡ β ρ ἔ.

Ἦσαν ἄπχσαι νεώταται, ὠραῖαι καὶ ξανθαί, ἔχουσαι καὶ τὸν αὐτὸν σχεδὸν τύπον.

Ἄμα ἡ νύμφη ἐκυκλώθη ἐντελῶς, τὰς ἐχαιρέτισε, κύψασα τὴν κεφαλὴν.

Τότε μία τούτων ἤρχισε νὰ ᾄδῃ βαθμῶδ' ἐκ τῆς ἡκολούθησαν καὶ αἱ λοιπαὶ μετὰ δυνατῆς φωνῆς καὶ μετὰ μελωδίας παραξένου δε' ἐμὲ τὸ πρῶτον, ἀλλὰ βαθμῶδ' εὐχαρίστου. Ὅτι δ' ἡδυμήθην ν' ἀντιληφθῶ ἐκ τοῦ ἄσματος, διότι εἰς ἐκάστην στροφὴν τὸ ἐπανελάμβανον, ἦτο:

•Μᾶς ἄφρσι· σκλαδῶθηκες γιατί ὁ θεὸς τὸ θέλει!

•Νυφοῦλά μου, νὰ κάμῃς γιούς γιατί νὰ σκλαδῶσουν ἄλλαις.

Ἐτερπόμεν ἄληθῶς, ἔως οὗ ἐλθὼν ὁ Πούλιος μᾶς ἔκαμε νεῦμα. Ἐξῆλθον, ἀλλ' εἰς τὴν στιγμήν μὴν πετρυγίσμα ἠκούσθη, καὶ ὡς νὰ ἡγέρθη ἐξ ὄνειρου ἀντίκρουσα ἐρήμους καλύβας μόνον, διότι καὶ αὐτὸ τὸ βρελίου ἀνελήθη.

Παρεχωρήθησαν ἡμῖν ^{*} δύο καλύβαι ἐστρωμέναι καλῶς καὶ χωρητικότητος ἐκάστη εἴκοσι περίπου ἀτόμων, ἐξ ὧν εἰς τὴν μίαν τούτων ἡτοιμάσθησαν κλῖναι διὰ τοὺς ἀξιωματικούς, εἰς δὲ τὴν ἑτέραν παρετέθη τράπεζα πλουσία, ἀλλὰ κατὰ γῆς ἐπὶ χόρτων, πέριξ τῆς ὁποίας εἶχον τετὴ προσκεφάλαια ἐπιμήκη, ὅπως καθήσμεν.

Τὴν ὥραν τοῦ γεύματος ὁ Πούλιος μετ' ὅλου τοῦ σεβασμοῦ ἐξαιτήσας τὴν ἄδειαν νὰ παρκαθήτῃ ἐν τῇ τραπέζῃ, λέγει:

—Μὲ τὸ κεφάλι ποῦ ἔχομε σᾶς προσκυνοῦμε, καὶ νὰ μᾶς συχωρέσῃ ὁ ἀρχηγός, τὸ καπετανόπουλο καὶ οἱ ἄλλοι ἀξιωματικοί.

Μικρὸν δὲ πρὸ τοῦ πέρας τοῦ ἀφθόνου καὶ λαμπροῦ γεύματος, ὁ Πούλιος ἐζήτησεν ἐτι τὴν ἄδειαν νὰ φέρῃ ποιμένας νὰ τραγωδήσουν.

Οὐδεὶς ἠρνήθη.

—Ἀλλά, ἐφώναζε τότε, νᾶρθουν τὰ παιδιὰ.

Περὶ τοὺς δέκα ποιμένας, ἀνθηροί, εἰσῆλθον καὶ ἐκάθησαν παρὰ τὴν θύραν τῆς καλύβης, οὗς ἠκολούθει ἡ γραία σύζυγος τοῦ Πούλιου, ἥτις, χαιρετίσασα, ἔδωκε τὴν χεῖρα εἰς τὸν ἀρχηγόν, καλέσαντα αὐτὴν νὰ καθήσῃ παρ' αὐτῷ.

Τὸ τοιοῦτο ἦτο ἐξαιρετικὴ τιμὴ κατὰ τὸ ἔθιμόν των, νὰ παρκαθήσῃ δηλαδὴ εἰς τράπεζαν ξένων ἡ γυνὴ τοῦ Τσέλεγκα, ἥτις, ἀφοῦ ἐχαιρέτισε, κλίνασα τὴν κεφαλὴν καὶ εἰς τοὺς λοιποὺς ἡμᾶς, ἔλαβε πάραυτα ποτήριον πλήρες καὶ τὸ ἐκένωσεν εἰς ὑγείαν τοῦ ἀρχηγοῦ.

Τὸν χαιρετισμὸν κατ' ἐντολὴν ἀνταπέδωκα ἐγὼ, κενώσας ποτήριον εἰς ὑγείαν τοῦ Πούλιου, αὐτῆς καὶ τῶν λοιπῶν.

Οἱ ποιμένες τότε, εἰδικῇ παρaxyγγελίᾳ τοῦ Πούλιου, ἤρχισαν νὰ τραγοῦσιν ἀρμονικῶς τὰ τρυγοῦδι τοῦ Κουντάνη Κολοκοτρώνη, κυκλωθέντες καὶ καέντος ὑπὸ τῶν Τούρκων κατὰ τὰ 1806 μετὰ τριῶν συντρόφων του.

Τὰ κυπαρίσσια γύρνε καὶ στέκουν πικραμένα·
κ' ἡ λεύκες μῆς τὰ βέματα πῶς ἄγρια βοῦζον;

καὶ τὰ κλαρία φορτώματα βωτάνε ποὺ τὰ πᾶνε
σὺν τῇ μαντάτῳ θλιβερό ποὺ φέρνει ὁ ἀγέρας.
«Κίψανε κλέφτη ξακουτὸ, ἔβαν Κολοκοτρώνη»
—Κουντίνη, ὅσα τ' ἄρματα, πασα γὰρ νὰ σὲ κάμουν.
—Εἶνε γιομάτα τ' ἄρματα κ' ἐλάτε νὰ τὰ πάρτε.
Βίλιν φωτῖα τὸν ἔκαψαν, κ' ἀκόμη τὸν φοβοῦνται.

Ἄμα τῷ πέρατι τοῦ ἄρματός ο ἄρχηγός ὤψωσε κουπάριον¹ εἰς ὑγείαν τοῦ πατρὸς Πούλιου. Ὁ Τσελέγκας τότε, ἡ γυνή του καὶ οἱ λοιποὶ ποιμένες ἐγερόντες ἔβασαν τὴν δεξιάν ἐπὶ τοῦ στήθους, καὶ ἔκλιναν ὀλίγον τὴν κεφαλὴν πρὸς ἔνδειξιν σεβασμοῦ καὶ εὐγνωμοσύνης διὰ τὴν τιμὴν, μείναντες οὕτω ὀρθοὶ καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς προπόσεως, μετὰ τὴν ὁποίαν αὐτοστιγμὴ ἐφάνη κρατούμενος καὶ τρέμων γέρων—ὁ πατὴρ τοῦ Πούλιου—ὅστις πλησιάσας τὸν ἀρχηγὸν τὸν προσεκύνησε, καὶ τῷ εἶπε λαβὼν ποτήριον πλήρες.

—Εὐχαριστῶ, παιδί μου, καὶ πίνω καὶ ἐγὼ γιὰ νὰ ζήσης σὺν τὰ βουνά, ὡς καθὼς καὶ ὅλη ἡ συντροφιά σου.

Ἐνῶ δὲ ἐπρόκειτο ν' ἀναχωρήσωμεν ἐκεῖθεν, εἶδον ἔξωθεν τῆς καλύβης μου ἰστάμενον τὸν Πούλιον.

—Σὲ καρτέραγα ἐδῶ, μοῦ λέγει, ὅσω νὰ τελειώσης τὴν δουλειά σου. Τὸ λοιπὸν θὰ φύγης καὶ μοῦρχειται κακὸ καὶ τοῦ πατέρα μου ἀκόμα.

Ἔτσι εἶναι οἱ στρατιῶτες, Πούλλη, τῷ ἀπῆντησα, σήμερα ἴδω καὶ αὐριο ἔκει, καὶ νὰ πῆς χαιρετίσματα ἔς τὸ γέρω πατέρα σου καὶ ἔς τὴν τσελεγκίνα. Δὲν πᾶγω ὁ ἴδιος γιὰτὶ σήμερα ἦσαν ἔς τὸ πόδι.

—Πῶς; νὰ πᾶμε, μοῦ λέγει ὁ Πούλιος μετὰ ζέσεως, ἐγὼ δὲν κόταγα νὰ ἔς τὸ πῶ· τάχα θὰ καταδεχόσουν;

1. Κουπάριον. Ἐκ τοῦ κοῦπα· λέξις κοινὴ, σημαίνουσα ποτήριον, κύλικα. Κουπάριον δὲ σημαίνει κυρίως· πρόποσιν μετὰ πλήρους ἐξ οἴνου κύλικος, ὅπερ κατὰ σειρὰν κενοῦσιν οἱ συνδαιτυμόνες κατὰ τὸ ἀκόλουθον ἔθιμον.

Εἰς κρατῶν πλήρη μέχρι στεφάνης ἐξ οἴνου κύλικα καὶ θέλων νὰ κῆρ πρόποσιν ὑπὲρ τίνος, ὕψοι τὴν χεῖρα καὶ ἀναφωνεῖ: —Αὐτὸ τὸ ποτήρι τὸ πίνω εἰς ὑγείαν τοῦ τάδε, καὶ καλῶς; νὰ σ' εὐρω—Γιάννη π. γ.

Μετὰ τὴν ἀναφωνήσιν ὁ προπίνων πάρυτα κενώνει τὸ ποτήριον, ὅπερ πληροῦται ἐκ νέου καὶ οἰδεῖται τῷ κληθέντι, εἰς ὃν εἶπε τὸ «καλῶς; νὰ σ' εὐρω», ὅστις λαμβάνων τὸ ποτήριον καὶ ἀποτεινόμενος τῷ προπίνοντι λέγει: «καλῶς ἤλθες μετὰ τὸ ποτήρι σου». Στρέψων δὲ συγχρόνως πρὸς ὅλους καὶ ὕψων τὴν χεῖρα προσθέτει: «Κατὰ διαταγὴν τοῦ φίλου μου... αὐτὸ τὸ ποτήρι τὸ πίνω εἰς ὑγείαν τοῦ τάδε, καὶ καλῶς; νὰ σ' εὐρω.—Γιώργο π. γ.

Καὶ οὕτω καθ' ἑξῆς ἕως οὗ κενοῦσιν ἅπαντες οἱ συνδαιτυμόνες κύλικα.

Συνγινίς τὰ κουπάρια συνοδεύονται καὶ μετὰ ἄσματος, λέγοντος τοῦ προπίνοντος: «Αὐτὸ τὸ ποτήρι τὸ πίνω εἰς ὑγείαν τοῦ... καὶ καλῶς; νὰ σ' εὐρω τάδε καὶ μετὰ τὸ τραγοῦδι».

Τότε ψάλλει ὁ ἴδιος πρὸ τῆς κενώσεως τοῦ ποτηρίου ἕσμά τι, ὑποχρεοῦνται τότε ἀπάντων τῶν συνδαιτυμόνων νὰ εἰπωσι τραγοῦδον πρὸ τῆς κενώσεως τοῦ κουπαρίου.

Ἐνίοτε—καὶ αὐτὸ εἶναι τὸ μόνον ὀχληρὸν—ὑποχρεοῦσαι τοὺς πίνοντας, ὅταν μάλιστα ἡ εὐθυμία αὐξήσῃ, νὰ κενώσῃ τὴν κύλικα μέχρι τρυγῆς ἐκόντες ἄκοντες. Ὡς ἐκ τούτου ἴσως καὶ τὸ λόγιον, ὅπερ λέγουν κατὰ μεταφορὰν, προκειμένου νὰ πειθναγκαῖται τινὰ νὰ πράξῃ τι, ὅπερ δὲν θέλει: «ὅλα τὸ πῆς καὶ ὅλα εἰπῆς κ' ἕνα τραγοῦδι».

᾿Ωδεύσαμεν τότε. Ἀπεχαιρέτισα τὸν πατέρα Πούλιον, καὶ ἐκεῖθεν μετέβην εἰς τὸ τσελεγκάτον. Ἡ γράϊα μ' ἐδέχθη καὶ μοὶ προσέφερεν ἡ ἰδία οἶνον καὶ ἀμύγδαλα· κατόπιν ἀνακράζει.

—Ἀλλά, φωνάζτε τῆς νύφης καὶ τοῦ παιδιοῦ νὰ τοὺς δώσῃ τὴν εὐχὴ τὸ καπετανόπουλο!

Ἐγέλασα ἀπὸ καρδίας καὶ δυνατὰ, διότι ἡμην εἰκοσαετῆς τότε. Ὅποιαν λοιπὸν εὐχὴν;

Ἡ νύμφη μετὰ τοῦ συζύγου τῆς ἐπροσκύνησαν εἰσελθόντες.

—Νὰ ζήσης Ζουλάπι, τῇ εἶπον, καὶ σὺ καὶ ὁ ἄνδρας σου, νὰ κάμετε παιδιὰ, καὶ νὰ ἰδῇτε γγόνια καὶ παραγγόνια.

Ἡ νύμφη ἐπλησίασε τότε, καὶ κύψασα κατὰ τὸ ἔθιμον τὴν κεφαλὴν μοῦ ἐφίλησε τὴν δεξιάν καὶ ἐμακρύνθη· τότε μ' ἐπλησίασε καὶ ὁ γαμβρός, ὅστις ἔλαβε τὴν χεῖρά μου, ἔκυψε τὴν κεφαλὴν καὶ δώσας τὸ μέτωπον πρὸς με, ἔμενε. Ὁ δὲ Πούλιος ἀνέκραξε.

—Τόχουμε ἀντέτι γιὰ τὸ καλὸ νὰ φιλοῦμε τὸν γαμβρὸ ἔς τὸ κούτελο· φίλησέ τον λοιπόν.

Τῷ ἐφίλησα τὸ μέτωπον, οὗτος δὲ μοὶ ἐφίλησε τὴν χεῖρα.

Μετ' ὀλίγον καλέσας με ὁ ἀρχηγός με διέταξε νὰ συγκεντρώσω τὸ ἀπόσπασμα δι' ἀναχώρησιν, ὅτε ὁ Πούλιος, ὅστις με παρηκολούθει, ἐπρότεινε.

—Κύριε ἀρχηγέ, τὸ φαγί σας θ' ἀργήσῃ τὸ βράδυ· λοιπόν, ἂν θέλετε, νὰ κάμετε καὶ σὲ μένα τὴν τιμὴ, νὰ πάρτε ἔς τὴ φτωχική μου καλύβα ἕνα κεμπάπι, καὶ ὕστερα πάτε ἔς τὴν εὐχὴ τοῦ Θεοῦ.

Ὁ ἀρχηγός ἐδέχθη τὴν πρόσκλησιν. Ὅθεν ὁ μὲν Πούλιος ἔδραμεν ὅπως προετοιμάσῃ τὸ κεμπάπι, ἐγὼ δὲ ὤδευσα ὅθεν ἔμενον οἱ στρατιῶται, ὅπως μεταδώσω τῷ λοχίᾳ τὴν διαταγὴν τῆς συγκεντρώσεως τῶν ἀνδρῶν, οὗς, τῷ προσέθηκα μεταδίδων τὴν διαταγὴν, νὰ ὀδηγήσῃ ἔξωθεν τῆς καλύβης τοῦ Τσελέγκα, ἅμα τῇ ἡγήσει τῆς σάλπιγγος, καὶ ἐπανηρχήουν, ὅτε ἤκουσα εἰς τὴν παρέκει καλύβην, οὗσαν τῆς νύμφης, λίαν εὐκρινῶς ἄσμα παθητικώτατον, ἕνεκα τοῦ ὁποίου οἰστροηλατηθεὶς ἐσκέφθην εἰ δυνατόν νὰ κάμω ποίημα πρὸς τὴν νύμφην ὑπὸ τὸ αὐτὸ ὕφος καὶ τὴν γλῶσσαν, ὅπως τὸ ἀφήσω πρὸς ἀνάμνησιν. Ὅθεν εἰσελθὼν εἰς καλύβην ἔγραψα.

Νυφοῦλά μου περὶφανε, ποὺ πήρες τὸ λεβέντι,
Ἄκουσε τὸ τραγοῦδι μου, γιὰτὶ νὰ εὐχῇς τραγοῦδι.
Νὰ ζήσης μετὰ τὸν ἄνδρα σου χρόνους καιροῦς, ζαμάνια,
Καὶ πάντα ἔς τὸ κονάκι σου νύγης γαλαῖς καὶ γλέντια.
Νὰ κῆμης γιοῦς ἀρματολούς νὰ μοιάζουν τοῦ λεβέντη,
Τσοῦπες σὺν τ' ἄσῃ τῆς αὐγῆς τῆς μάνας τους νὰ μοιάζουν.
Νὰ ἰδῇς γαμβρούς ἔς τὴν πόρτα σου, νυφάδες ἔς τὴν αὐλὴν σου,
Νὰ ἰδῇς καλὰ γερίματα καὶ γγόνια καὶ τριγγόνια.
Κ' ὅταν θὰ νάρῃ ὁ καιρὸς τὰ μάτια σου νὰ κλείσῃς,
Τὰ ἀγγελούδια τοῦ Θεοῦ νὰ πάρουν τὴν ψυχὴν σου.

Τὸ ἐτακτοποιοῦν ἔτι, ὅτε ἐκλήθην εἰς τὸ ἐπὶ ποδὸς γεῦμα, κατὰ τὸ μέσον τοῦ ὁποίου ἀπήτησα παρὰ τῆς ἐνθουσιασμένης Τσελεγκίνας νὰ κα-

λέσει τοὺς νεοσύμφους, ὅπως δῆθεν τοὺς εὐχρηστὴν ὁ ἀρχηγός, ἐνῶ ὁ κύριος σκοπός μου ἦτο γνωστοποίησις τοῦ ποιήματος.

Καὶ τῷ ὄντι, ἅμα οἱ νεοσύμφου ἐνεφανίσθησαν, —ἀλλὰ μετ' ὀλίγης δυσκολίας, εἶναι βέβαιον—, καὶ τοῖς νύχθησαν οἱ λοιποὶ ἀσπαζόμενοι τὸν γαμβρὸν εἰς τὸ μέτωπον καὶ δεχόμενοι τὸ χειροφίλημα ἐκ μέρους ἀμφοτέρων.

—Πούλις, ἀνεφώνησα, ἐγὼ θὰ τοὺς εὐχρηστῶ μετὰ τραγοῦδι ποῦ ἕκαστα σάν τὰ δικά σας.

—Καλῶς νὰ δρίστε, ἀπήντησεν ὁ Πούλις.

Τὸ ἄσμα ἀπαγγελλθὲν ἐγένετο δεκτὸν ἐνθουσιωδῶς, καὶ ἂν ἐπετρέπετο νὰ κενώσουν ὅπλα, ἅτινα ἀπηγορεύοντο ἐνεκα τῆς ληστείας, διότι ἡ δύναμις τότε ἀπατηθέντες νὰ δράμωσιν ἐκεῖ οἱ πέριξ σταθμοὶ, ἤθελε κατ' ὁ κόσμος, κατὰ τὸ λόγιον. Μάλιστα μοι ἐζητήθη, καὶ ψάλλεται ἔτι καὶ νῦν.

Ο ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΑΝΤΙΠΟΛΩΝ

Συνίξις καὶ τίσις: 181 σελ. 262.

Γ'

Οἱ Ἰθαγενεῖς τῆς Αὐστραλίας, ὡς καὶ πάντες οἱ ἄγριοι, ἔχουσι τὰς αἰσθήσεις τελειωτάτας· τοσοῦτον ὀρεῖαν ἔχουσι τὴν ὄρασιν, ὥστε διακρίνουσι μακρόθεν καὶ τὰ λεπτότατα μέρη πράγματός τινος. Παραδείγματος χάριν συγγραφεὺς τις διηγεῖται ὅτι· συχνότατα, ἐν ᾧ ἡμεῖς ἔχοντες πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν τηλεσκοπίον μόλις ἠδυνάμεθα νὰ διακρίνωμεν τοὺς ἀπέναντι ἄλεις, αἱ ὑπηρετρίαι ἠδύναντο νὰ εἰπωσιν ἀσφαλῶς πρὸς τί μέρος ἦσαν ἐρριμένα τὰ δίκτυα τῶν ἁλίων, καὶ ἐὰν εἶχον συλλάβει χελώνας θαλασσίας καὶ πόσας. Γνωστὸν δὲ ὅτι οἱ Ἰθαγενεῖς συνεννοοῦνται διὰ τοῦ καπνοῦ· ἐκ δὲ τῆς πυκνότητος ἡ ἀραιότητος αὐτοῦ, ἐκ τοῦ εἶδους τῆς παραγούσης τὸν καπνὸν ὕλης ἐννοοῦσι περὶ τίνος πρόκειται, καὶ τοσοῦτον ἀσφαλῆς καὶ ὀρεῖα εἶναι ἡ ὄψις τῶν, ὥστε ἐν διςστήματι δέκα λεπτῶν πᾶσα ἡ χώρα λαμβάνει εἰδήσιν, καὶ μανθάνει τί τρέχει. Ἐὰν μέλος τι τῆς φυλῆς ἐφρονέσθῃ ἢ ἐτραυματίσθῃ, πάντες οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ εἰν' ἔτοιμοι ἐν ἀκαρεὶ νὰ τὸν ὑπερασπίσωσι καὶ νὰ τὸν ἐκδικήσωσι.

Ὁ κατὰ πρῶτον βλέπων τοὺς Ἰθαγενεῖς τῆς Αὐστραλίας ἐκπλήσεται ἀπορῶν τί σημαίνουσιν αἱ ἐπὶ τοῦ γυμνοῦ σώματος τῶν ἐξέχουσιν οὐλαί· νομίζει τις ὅτι ὑπὸ τὴν ἐξέχουσαν σάρκα ὑπάρχουσι παρεμβεβλημένοι χάλικες ἢ ἄλλα τινὰ ξένα σώματα· ἦσαν δὲ αἱ ὑπερσαρκοῦσαι ἐκεῖναι ὡς γραμμαὶ κάθετοι, καὶ κατεκάλυπτον τοὺς ὤμους καὶ τὰς πλευράς· φαίνεται δὲ ὅτι ἦσαν ἐντιμοὶ οὐλαὶ προεληθοῦσαι ἐκ τῶν συνεχῶν μονομαχιῶν. Ὅσας δὲ δύο τινὲς ἐρίζουσι, κατέρχονται εἰς μονομαχίαν, ἥς τὰ καθέκαστα κανονίζονται ὑπὸ διαιτητῶν καὶ μαρτύρων, ὡς παρ' ἡμῖν δυστυχῶς. Καὶ πρῶτον μὲν συμπλέκονται ὡς παλαισταὶ συλλαμβάνοντες τὸν τράχηλον ἀλλήλων,

ἐπειτα δὲ διὰ μαχαίρων, ἐξ ὁστράκων ἢ ἐκ λίθου ἠκονημένου, κατακόπτουσι τοὺς ὤμους τῶν, τοὺς μηροὺς καὶ τὰς πλευράς. Ὅπότερος δὲ αὐτῶν κατορθώσῃ νὰ κατενέγκῃ πλείονας πληγὰς καὶ μᾶλλον βαθείας, καὶ νὰ ὑπομείνῃ τὴν φοβερὰν ἐκείνην κατακρεοῦργησιν ἀνακηρύσσεται νικητής. Ὡς δὲ πρὸς πᾶσι τοῖς ἀγρίοις, αἱ ἀληθινότητες φέρουσιν εἰς τοὺς Αὐστραλιανούς· μέθην οὐχὶ ἀμέτοχον ἡδονῆς. Ἡ ἄκρα αὐτῶν ἡδονὴ εἶνε τὸ νὰ πονῶσι καὶ νὰ βλέπωσιν ἄλλους πονοῦντας. Ἀφρικανοὶ καὶ Ἀσιανοὶ ἐπὶ τῇ θῆξ τοῦ αἵματος καταλαμβάνονται ὑπὸ ἐρεθισμοῦ μετέχοντος μανίας.

Ἀποθανόντος τινὸς οὐδεὶς δύναται νὰ προφέρῃ τὸ ὄνομά του· τελοῦσι δὲ τὴν κηδεῖαν διὰ χορῶν σιωπηλῶν. Αἱ γυναῖκες τῆς φυλῆς τοῦ νεκροῦ ἐκτελοῦσι θῆμα τι πένθιμον, κρατοῦσιν μικροὺς πελέκεις κοπτεροὺς, δι' ὧν πλήττουσι τὴν κεφαλὴν καὶ τοὺς ὤμους ἐν ῥυθμῷ σημειομένῳ διὰ τῶν λάμψεων τοῦ πελέκεως καὶ τοῦ ἐκ τῶν πληγῶν ἀναπηδῶντος αἵματος, ἕως οὗ αἱ χορεύουσαι περιρρέονται ἀληθῶς εἰπεῖν ὑπὸ τοῦ αἵματος τῶν. Τὰ μαῦρα ἐκεῖνα σώματα τὰ καθημαγμένα, τὸ μίγμα ἐκεῖνο τῆς σωματικῆς ἀληθινοῦς καὶ τῆς ἡθικῆς διὰ χοροῦ αἵματτοῦ ἐκδηλουμένης, πάντα ταῦτα κατὰ τὰς δοξασίας τῶν ἀγρίων εἶνε μετὰ μεγαλείου πενήμιου. Ὑπάρχουσι γραῖαι, ὧν πολλὰι συγγενεῖς ἀπέθανον τοσοῦτον κεκαλυμμένοι ὑπὸ οὐλῶν, ὥστε ἀδύνατον νὰ εὔρῃ τις εἶτε ἐν τῇ κεφαλῇ εἶτε ἐν τῷ σώματι τῶν θηκτον καὶ ὑγιᾶς μέρος ὅσον τὸ μέγεθος ἐνὸς δεκαλέπτου. Κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον πενθοῦσι καὶ οἱ ἄνδρες, σχίζοντες τὸ σῶμά των διὰ τεμαχιῶν ὕαλου, πρὸ δὲ τῆς ἐρευνέσεως τῆς ὕαλου μετεχειρίζοντο χάλικας ὀρεῖς.

Οἱ Ἰθαγενεῖς τῆς ἀποικισθείσης Αὐστραλίας προσελήφθησαν, ἐννοεῖται, εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῶν λευκῶν, καὶ τὰ ἀρχαῖα ἔθιμα διασώζονται σχεδὸν μόνον παρὰ τοῖς κατοικοῦσι τὰ ἐνδότερα. Οὗτοι δὲ ὀνομάζονται *Boobymen*, καὶ κατ' αὐτῶν μεταχειρίζονται πᾶν μέσον πρὸς ἐξόντωσιν. Οἱ δὲ ἄλλοι ἀποτελοῦσι τάξιν τινὰ μιγάδα, ἐκτελοῦσαν πάσας τὰς θάρεις ἐργασίας ἐν ταῖς οἰκίαις τῶν ἀποίκων. Ἡμέραν τινὰ Ἀγγλος τις, διαμείνας πολὺν χρόνον ἐκεῖ, ἤκουσε τὴν Λουίζαν τὴν μαγεύσσαν του ἐκβάλλουσαν κραυγὰς ἀγρίας. Κατὰ πρῶτον ἐνόμισεν ὅτι συμβαίνει φόρος. Ἀλλὰ παρρηθὺς ἐλθὼν τις τῷ εἶπε· «Δὲν εἶνε τίποτε· ἡ Λουίζα εἶχε καινούργιαν πίπαν, καὶ τὴν εἶδεν ὁ σύζυγός της, καὶ ἤθελε νὰ τῆς τὴν πάρῃ· αὐτὴ δὲν ἠθέλησε νὰ τὴν δώσῃ, καὶ ἐκεῖνος τὴν ἔπιτσεν ἀπὸ τὰ μαλλιά καὶ τῆς ταῖς ἐβρέξεν. Ἀλλὰ μὴ ἀνησυχεῖτε· τῶρα θὰ τὴν μερώσῃ μετὰ μίαν πρέζαν».

Οἱ μαῦροι δὲ οὗτοι μιγάδες, οἱ γεννηθέντες ἐξ ἀποίκων ἀνδρῶν καὶ Ἰθαγενῶν γυναικῶν, δὲν εἶνε βεβαίως πρότυπα ὑπηρετῶν· ὅσον μελανώτεροι